

Sygn. akt V CSK 472/20

POSTANOWIENIE

Dnia 29 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa W. S.

przeciwko A. M. T.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 czerwca 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 8 lipca 2020 r., sygn. akt I ACa [...],

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 lipca 2020 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację pozwaną A. M. T. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 23 października 2019 r. uwzględniającego powództwo W. S. o uznanie umowy darowizny nieruchomości lokalowej położonej przy ul. [...] w G. zawartej w dniu 9 grudnia 2015 r. między pozwaną, a dłużnikiem R. T. za bezskuteczną (art. 527 k.c.) w celu zaspokojenia przysługującej powodowi wierzytelności wynikającej z prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 7 lutego 2018 r. (VI GNc [...]). Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne i oceny prawne Sądu Okręgowego odnośnie do zrealizowania

w okolicznościach sprawy wszystkich przesłanek pozwalających na uwzględnienie skargi pauliańskiej wierzyciela.

Od wyroku Sądu drugiej instancji skargę kasacyjną złożyła pozwana. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne i potrzeba wykładni art. 530 k.c. oraz art. 527 § 1 i 2 k.c. (w skardze omyłkowo powołano art. 527 § 1 i 2 k.p.c.) w zakresie pojęcia „działania w zamiarze pokrzywdzenia wierzyciela” oraz przyjęcia, że aby cel czynności dokonanej między dłużnikiem a pozwaną mógł pozbawić ją cech z art. 527 k.c. konieczne jest wykazanie, że dłużnik uzyskał ekwiwalent swego świadczenia.

Zdaniem skarżącej skarga kasacyjna jest także oczywiście uzasadniona z uwagi na odmowę zastosowania w okolicznościach sprawy art. 5 .c.,o prowadzi do jej rażącego pokrzywdzenia, jako byłej małżonki dłużnika.

Powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz.151, i z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, niepubl.).

Oparcie natomiast wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, niepubl., i z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/04, niepubl.).

Zagadnienie prawne i problemy wykładnicze sformułowane przez pozwaną nie spełniają wyżej sprecyzowanych w judykaturze Sądu Najwyższego wymagań.

Argumentacja dotycząca art. 530 k.c. w kontekście wykładni pojęcia działania w zamiarze pokrzywdzonego wierzyciela” i istniejących w tym zakresie

rozbieżności w orzecznictwie nie przekonuje o zasadności wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Po pierwsze, z wiążącej Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.) wynika, że powód co do znacznej części wierzytelności, której ochrony się domagał, nie był wierzycielem przyszłym w rozumieniu art. 530 k.c. Znaczna część transakcji zawarta bowiem została jeszcze przed zakwestionowaną skargą umową darowizny, a w ramach kolejnych transakcji zakupu betonu wielkość zadłużenia była zwiększana (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2014 r., I CSK 33/14, M. Pr. Bank. 2015, nr 11, str. 61). Po drugie, Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym jest związany podstawami skargi (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), a skarżąca nie zgłosiła w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej zarzutu naruszenia prawa materialnego tj. art. 530 k.c., a tylko w ramach tego zarzutu Sąd Najwyższy mógłby zająć się problemami wykładniczymi sygnalizowanymi przez skarżącą. Zarzuty naruszenia art. 378 § 1 i art. 382 w zw. z art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. z natury rzeczy nie dotyczą rozstrzygania problemów materialnoprawnych.

Zagadnienie dotyczące wykładni art. 527 § 1 i 2 k.c. nie zostało dostatecznie umotywowane. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, nie przeprowadzono analizy orzecznictwa i poglądów doktryny. Argumentacja skarżącej jest ogólnikowa, jednostronna i ogranicza się do przedstawienia własnego poglądu w opozycji do stanowiska prawnego Sądu drugiej instancji. Nie wykazuje zatem, że w sprawie ujawniło się zagadnienie wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, którego wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa. W takim ujęciu skarżąca nie prezentuje istotnego zagadnienia prawnego lecz zarzuca Sądowi Apelacyjnemu błędną wykładnię art. 527 § 1 i 2 k.c. w okolicznościach sprawy. Pozwana nie uwzględniła także, że przy orzekaniu o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy bada jedynie wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego motywy, nie wnikając w treść podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie (por. m.in. postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl., i z dnia 15 marca 2019 r., IV CSK 376/18, niepubl.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym - a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przestanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by była ona - w powyższym rozumieniu - oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy prezentuje konsekwentnie pogląd, że zasady współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. są pojęciem pozostającym w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności danej sprawy i w takim całościowym ujęciu wyznaczają podstawy, granice i kierunki jej rozstrzygnięcia w wyjątkowych sytuacjach, które przepis ten ma na względzie. Dlatego dla zastosowania art. 5 k.c. konieczna jest ocena całokształtu szczególnych okoliczności danego wypadku w ścisłym powiązaniu nadużycia prawa z konkretnym stanem faktycznym (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1994r., II CRN 127/94, niepubl. i z dnia 2 października 2015r., II CSK 757/14, niepubl.). W konsekwencji stosowanie klauzuli generalnej z art. 5 k.c. pozostaje domeną sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy

w postępowaniu kasacyjnym, mógłby zakwestionować oceny tych sądów, gdyby były rażąco błędne i krzywdzące. Stosowanie klauzuli generalnej jest uzasadnione zwłaszcza wówczas, gdy dochodzi do niezgodności funkcjonalnej i aksjologicznej pomiędzy obowiązującymi przepisami tworzonymi na miarę sytuacji typowych, a konkretnym stanem faktycznym poddanym ocenie. Zwroty użyte w art. 5 k.c. w istocie nawiązują do zasad słuszności, dobrej wiary w sensie obiektywnym, zasad uczciwości obowiązujących w stosunkach cywilnoprawnych i lojalności wobec partnera oraz akceptowalnych i godnych ochrony reguł rzetelnego postępowania w stosunkach społecznych (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2000r., I CKN 308/00, BSN 2001, Nr 1, str. 9 oraz z dnia 4 października 2001r., I CKN 458/00, niepubl.). We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiono argumentów, które uzasadniałyby ocenę, że Sąd Apelacyjny nie stosując art. 5 k.c. dopuścił się błędu, przemawiającego za oczywistą zasadnością skargi. Nie przekonuje zwłaszcza teza by wierzyciel niewypłacalnego dłużnika nadużywał swojego prawa podmiotowego domagając się uznania za bezskuteczną czynności na mocy, której małżonek dłużnika uzyskał nieodpłatne przysporzenie jego kosztem. Trafnie Sąd Apelacyjny podkreślił, że rozwiązywanie problemów skarżącej i dłużnika w związku z rozpadem ich małżeństwa nie może się odbywać kosztem wierzycieli.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i art. 99 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c., a także § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

ke
a.s.